DON·BOSKO

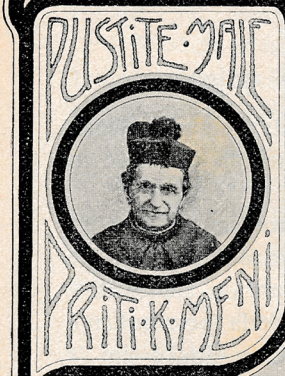

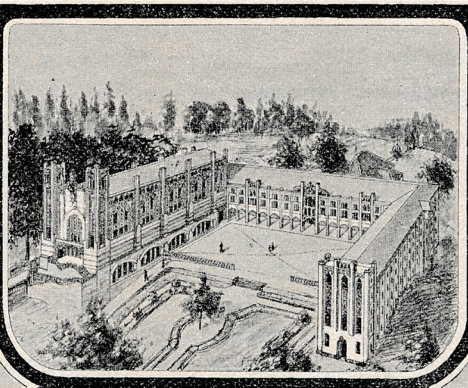

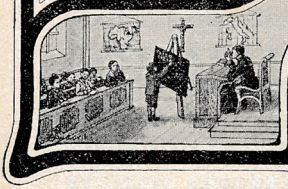

List salezijancev v Ljubljani.

Velespoštovanemu gospodu
županu

IVANU HRIBARJU

se
za prijazen obisk v bridki bolezni
iskreno zahvaljujejo
sobratje predstojniki in okrevajoči gojenci.

Življenje don Boska.

XX.

Začetek zavoda. — Hudobni mladeniči. — Prvi gojenec.

Doslej smo videli, kako se je don Bosko trudil, da bi svoje dečke poučil o verskih resnicah. To je bil glaven namen prazničnih zabavišč in večernih šol.

Praznično zabavišče in večerna šola pa nista zadostovala. Z žalostjo je don Bosko pri mnogih opazil, da so med tednom pozabili, kar so se v nedeljah naučili. In kako bi ne. Koliko izmed njih je moralo stanovati v nevarnih krajih; koliko jih je sklenilo pošteno živeti, toda pomanjkanje vsakdanjega živeža in dostojne obleke jim ni dopustilo. Don Bosko jim je pomagal po svoji moči: lačne je nasičeval, raztrganim je skrbel za obleko, v svojem srcu je pa gojil željo po dobrodejnem zavodu. Vprašal je gosdoda Pinardija, koliko zahteva za svojo hišo; odgovor je bil: „Osemdeset tisoč lir (kron)."

Don Bosko ni prosil, toda v svojih mislih je začel snovati velik načrt. Zaupanje v božjo pomoč ga je bodrilo in mu vdihnilo čudovito moč. Ta moč ga je silila vedno dalje. Četudi brez sredstev je sklenil delo pričeti. Previdel je sicer, da se mu bližajo hudi časi, toda pregovor: „kdor gleda vreme, ta ne seje, in kdor ne seje, ta ne žanje", ga je osrčeval ter ga prisilil, da je pričel težavno delo.

Najprej je preskrbel mali prostor, kjer je prenočil one dečke, katere je poznal najbolj potrebne. Ta prostor je bil skedenj blizu oratorija. Kupil je nekoliko slame in nekaj odej. Toda v početku je bila njegova ljubezen nehvaležno poplačana.

Bilo je meseca aprila l. 1847. Don Bosko se je zamudil pri nekem bolniku in se pozno v večer vračal domov. Sam je korakal čez travnike, katere dandanes pokrivajo ošabne palače. Blizu mesta, na cesti Dora Grossa, se mu približa število mladeničev in se iz njega norčuje. „Duhovni so skopuhi", je rekel prvi; „ošabneži", je pristavil drugi; „poskusimo pri tistem tam", je vpil tretji.

Don Bosko je začel počasneje korakati. Želel se je izogniti hudobnih mladeničev, toda videč, da ni več časa, jim je šel nasproti. Hlineč se, da jih ni slišal, jih nagovori:

„Dober večer, prijatelji. Kako se počutite?

— „Slabo, slabo, gospod", odgovori najbolj predrzni. „Žejni smo in nimamo denarja. Plačajte vi en kozarec!"

— „Da, da, plačajte!" so vpili drugi. „En kozarec, sicer vas ne pustimo dalje." To rekoč, so ga obkolili, da don Bosko ni mogel storiti koraka.

„Zakaj pa ne“, odgovori don Bosko. „Prav rad vam plačam, ne le enega, tudi dva kozarca, toda pod pogojem, da pijem z vami.“

— „Se razume; tudi vi boste pili. Oh, kako dober duhovnik ste vi. Če bi bili vsi taki . . . Torej pejmo, — v gostilno delle Alpi . . . tukaj blizu.“

Don Bosko je moral spremljati nesrečne mladeniče in se truditi, da koristi njih dušam.

Vsakdo si lahko predočuje oni prizor. Duhovnik v gostilni sredi družbe hudobnih mladeničev. Kdor je vstopil, vsakdo ga je pogledal in potem na tihem vprašal gostilničarja, kdo da je oni duhovnik.

Don Bosko pokliče gostilničarja in zaukaže prinesti najprej eno, potem še drugo steklenico. Mladeniči so postali kmalu veseli. Videč to don Bosko, jih vpraša: „Ali mi storite neko ljubav?“

— „Ne le eno, dve ali tri. Kar ukažite, odslej hočemo biti vaši prijatelji.“

— „Če hočete biti moji prijatelji, ne smete več kleti.“

— „Imate prav“, odgovori najhujši preklinjevavec. „Včasih uide, ne da bi opazil. Toda v prihodnje se hočem odvaditi.“ Tako so obljubili eden za drugim.

„Dobro, sem zadovoljen in vas vesel zapustim. V nedeljo vas pričakujem v oratoriju. Zdaj pa vsak na svoj dom.“

— „Jaz nimam domovja“, odgovori prvi. „Jaz tudi ne“, odgovori drugi, in tako še več drugih.

„Kje pa prenočite?“

— „Včasih v tem ali onem hlevu, včasih skupaj v gostilni, kjer plačamo štiri solde, včasih tudi pri kakem prijatelju.“

Don Bosko je takoj uvidel nevarnost, ki preti njih dušam. Nekoliko pomisli in potem reče: „Tedaj storimo tako: tisti, ki imajo stanovanje, naj se vrnejo domov, drugi naj gredo z menoj!“

To rekši je šel z enajstimi mladeniči proti oratoriju. Ko je prišel v oratorij, kjer ga je mati že težko pričakovala, je don Bosko s svojimi gosti izmolil Očenaš in Češč. Marijo, in jih potem peljal na skedenj. Vsakemu je dal potrebno odejo. Potem, ko jim je priporočil, naj bodo mirni, jim je voščil lahko noč in odšel.

Don Bosko je bil vesel. Mislil je, da je to začetek njegovemu zavodu. Toda Previdnost božja se ni poslužila takih mladeničev, da bi postavila temelj veličastnemu poslopju. Ko don Bosko drugo jutro pride na skedenj, da bi pozdravil mladeniče ter jih poslal vsakega na svoje delo, jih ni več našel: ponoči so zbežali in mu odnesli odejo.

Dejanje nehvaležnih mladeničev je žalilo don Boska, toda srčnosti vendar ni zgubil. Nekega večera v mesecu maju potrka na vrata njegove sobe petnajstletni mladenič, premočen od dežja, raztrgan in bos. Upalo obličje je bilo priča njegove lakote. Poslal ga je don Boskov znanec, ali bolje rečeno, božja Previdnost, ki je hotela dati začetek dobrodejnemu zavodu.

Kakor mati lastnega sina, tako je mati Margerita sprejela ubogega dečka. Takoj mu je pripravila tečno večerjo. Don Bosku je ugajalo ravnanje matere in to tembolj, ker se je nadejal, da bo ta deček prvi steber bodočemu zavodu.

„Odkod si?“ ga ljubeznivo vpraša don Bosko.

„Sem uboga sirota“, odgovori deček. „Pred kratkem sem prišel iz Valsesie, da bi našel delo, toda dela ne najdem. Imel sem seboj tri lire, a porabil sem vse in zdaj nimam popolnoma nič.“

— „Ali si že il bpri sv. obhajilu?„

— „Še ne.“

— „Pri birmi?“

— „Tudi ne.“

— „Si že bil pri spovedi?“

— „Včasih, ko je še živela mati.“

— „In zdaj, kam nameravaš iti?“

— „Ne vem. Prosim, če bi me hoteli prenočiti“. To rekši začne jokati. Tudi Margerita. ki je imela srce dobre matere, joče. Ta prizor je don Boska globoko ganil.

„Če bi vedel, da nisi tat“, reče don Bosko, „bi te prenočil, toda drugi so mi odnesli odejo in bojim se, da ti storiš isto.“

— „Ne, gospod, bodite mirni. Jaz sem reven, a kradel nisem nikdar.“

— „Če hočeš, jaz mu preskrbim“, reče mati don Bosku.

„Kam ga hočete dejati?“

— „Tu v kuhinjo.“

— „In če vam odnese posodo?“

— „Bom preskrbela, da ne bo tega storil.“

Mati je prinesla nekaj slame in jo pokrila z rjuho. To je bila prva postelja salezijanskega zavoda v Turinu, ki dandanes šteje krog dva tisoč prebivavcev, razdeljen v štirideset in več obširnih spalnic.

Margerita je zmolila glasno večerno molitev in se potem poslovila. Da bi deček ne odnesel posode, je za seboj zaklenila vrata. Toda deček ni bil tat; s svojim lepim obnašanjem je vreden, da je služil kot temeljni kamen prvemu salezijanskemu zavodu.

Drugi dan mu je don Bosko preskrbel delo. Presrečni deček je vsak večer prihajal k don Bosku. Kmalu so se mu pridružili drugi. V začetku meseca junija se je don Bosko iz cerkve sv. Frančiška asiškega vračal domov. V ulici „Corso s. Massimo“ opazi 12letnega dečka, naslonjenega na zid. Revež je jokal, toda srca ni bilo, da bi ga ranile njegove solze.

„Kaj ti je, moj sin?“ ga vpraša don Bosko. „Zakaj jokaš?“

— „Jočem, ker so me vsi zapustili. Moj oče je umrl, predno sem ga poznal. Mati, ki je skrbela zame, je umrla včeraj in so jo ravnokar pokopali.“ To izrekši, je začel še bolj milo jokati.

„Kje si včeraj prenočil?“

— „Včeraj sem spal še doma, toda danes nimam več postelje. Komaj so odnesli mater, že je gospodar zaprl vrata in vzel vse, ker nisva plačala stanovanja; in jaz sem ostal sirota brez vsega.“

— „Kam nameravaš zdaj iti?“

— „Ne vem. Bojim se, da bom moral umreti lakote.“

— „Ali hočeš iti z menoj? Jaz bom storil vse, da ti pomagam.“

— „Oh, kako rad. Toda kdo ste vi?“

— „Boš kmalu spoznal. Zdaj zadostuje, da veš, da sem tvoj prijatelj.“

Pri teh besedah prime don Bosko dečka za roko in ga pelje v oratorij. Tu ga izroči materi, rekoč: „Glejte drugega sina, katerega nama pošilja Bog. Skrbite zanj in pripravite drugo posteljo!“

Don Bosko ga je pošiljal k poštenemu trgovcu, da se je izučil trgovine. Z bistroumnostjo in veliko zvestobo si je zaslužil že z dvajsetim letom časten prostor. Postal je oče družini; ostal je zvest katoličan, pošten državljan, in vsikdar je bil hvaležen duhovniku, ki ga je sprejel in vzgojil.

Temu so se pridružili še drugi. To leto jih don Bosko radi pomanjkanja prostora ni mogel sprejeti več kot sedem, ki so mu z zglednim obnašanjem delali veselje in ga navduševali za daljna podjetja. (Dalje.)

Nekaj črtic o salezijanskih misijonih.

Matto Grosso.

(Pismo sal. misijonarja M. Milanezija.)

Cuyabà, 1. jun. 1906.

Visoko častiti gospod don Rua!

Pošljem Vam nekaj novic, ki bodo razveselile Vaše srce in mnogoštevilne sotrudnike, ki tako goreče delujejo za blagor ubogega človeštva in za razširjenje kraljestva božjega.

Dne 15. maja je gospod Salvetto s šestimi misijonarji odšel v okraj imenovan „naselbina Jezusovega Srca“. Vodila sta jih dva indijanca. Jaz sem moral za nekoliko dni odložiti odhod. Dne 24. maja sem se pa tudi jaz podal nadaljno pot. Spremljala sta me sobrat Gabeta in mladenič Bueno.

Potovali smo srečno. Med potjo smo se večkrat ustavili, da smo delili sv. zakramente onim vernim, ki le redkoma vidijo krščanskega duhovnika.

Le dva dni potovanja nam je preostajalo, ko z velikim začudenjem srečamo neutrudljivega sobrata, gospoda Balzolo, ki nam je z divjakom Miguelom in novincem Salbinom prihitel nasproti.

Balzola je poslal takoj naznanit sobratom prihod. Dne 30. maja, ko se je solnce pomikalo za zeleno gorovje, opazimo na gori Santa brez števila divjakov, ki so nas v družbi nekaterih misijonarjev pričakovali in od daleč pozdravljali. Na gori se je svetlikal ogenj, naznanitelj veselja. Vpitje divjakov se je razlegalo daleč v okolico. Nasmeh veselja je igral na ustih vseh: na

naših, ki smo prihajali, na ustih drugih, ki so nas veseli pozdravljali. Solze veselja so bliščale v očeh sobratov, ko so nas po tolikem času zopet videli, ko so po tolikem času, živeči sredi divjih gozdov zopet zaslišali materin jezik. Tudi ubogi divjaki so bili veseli. Vedeli so namreč, da jim je predstojnik prinesel stvari, ki bodo ugajale njihovim očem in razveselile njihova srca.

V naselbini so nas pričakovali načelniki in njih podložni ter nam izkazali čast. Upali so, da jih pričakuje kako darilo, za nas male vrednosti, toda dragoceno tistim, ki poznajo le prvotna orodja.

Bili so v resnici potrebni. Nekatere je pokrivala raztrgana srajca, druge slap jopič, nekatere umazana suknja, nekatere samo klobuk. Jedini okraske je bilo telo, pobarvano z *urucú*, s katerimi se navadno barvajo od glave do nog. Nekdo izmed njih je hranil kot dragocen zaklad duhovski zavratnik, katerega je pred enim letom našel na poti v Cuyabà in katerega zdaj ošabno nosi okrog vratu. Še bolj nesrečni so bili drugi. Nagi, oslabeli vsled mrzlice, ki je razgrajala med zelenimi poljanami ob Rió das Mortes, so potrebovali obleke, toda imeli smo premalo, da bi jih mogli docela obleči.

Žalibog, da me ni bilo zraven, ko so prišla darila, katera sem v zadnjem potovanju v Evropo nabral pri dobrotnikih v Rio Janeiru. Brazilska vlada, ki pozna in odobrava naše delovanje, nas je oprostila mitnine. To nas tolaži in osrčuje v težavah, ki se nam zoperstavljajo pri vzgajanju nesrečnih divjakov.

Prevoz daril nas je stal nad 3 contos de reis, namreč več kot 3000 kron. Te in druge težave nas vznemirjajo, toda dobri Bog, ki pusti rasti cvetice med trnjem, nam slajša težave in jih obdarja z mnogoterimi darovi.

*

Izprašal sem mlade divjake in sem opazil, da so napredovali v učenju in delu. Dečki iz višjega oddelka prav dobro berejo in pišejo. Štejejo nad tisoč in se vadijo v prvih računskih izdelkih.

Deklice pod vodstvom neutrudljivih don Boskovih hčerâ berejo, pišejo, šivajo in čipkajo. Bolj odraščene se vadijo v delu in zlasti v tistih opravilih, ki so bolj potrebna ženskemu stanu.

Izkušnja iz krščanskega nauka je nepričakovano dobro izpadla. Prepričal sem se, da oni znajo, česar mnogo kristjanov med izobraženim svetom večkrat ne zna. Tako se Bog odkriva priprostim in ponižnim srcem.

*

Krstil sem 26 divjakov. Bili so dobro poučeni v verskih resnicah in so že več časa hrepeneli po zakramentu prerojenja. Komaj so me zagledali, so se takoj približali in prosili: „Padre, mugud poba imi — oče, vlijte nad nas vode!“

Med svetim obredom je bilo ginjeno opazovati pobožno obnašanje ubogih gozdnih sinov, pripravljenih, da postanejo božji otroci.

Največji vtis je napravllo divjakom izganjanje hudobnega duha in oblivanje z vodo. Razumeli so pomen, katerega so jim razlagali misijonarji, in pri tem so našli veliko podobnost z nekim obredom, katerega z veliko slovesnostjo opravljajo njihovi bari (duhovniki), kadar izganjajo hude duhove iz živali, rib in sadja.

Kakor navadno, tako smo jim dali tudi zdaj imena salezijanskih sotrudnikov, ki so bili tudi botri, nadomeščeni v osebi gospoda Balzole in gospoda Salvetta.

Meseca marca je gospod Balzola krstil 19 divjakov na smrtni postelji. Prišli so bolni iz Rio das mortes. Umrle so pokopali po krščanskem obredu

na pokopališču, katerega so zgradili nalašč ne daleč od misijonske postaje. To je veliko opomoglo, da so odpravili divje obrede, s kateremi so pokopavali mrliče.

Bog dal, da bi mogli storiti obilo za uboge trpine teh žalostnih pokrajin. Molite zanje, kakor tudi za

ponižno udanega M. M.

Zopet za nekaj časa v tujino.

(Kratek opis popotovanja . . . M. in V.)

I. Iz Ljubljane v Benetke.

„Veliko sem že poskusil . . ., obhodil sem že polovico sveta . . ., videl sem to in ono", tako se radi ponašajo stari očetje, ko v dolgih zimskih večerih opisujejo svojim sinovom dogodke življenja. Nekateri celo pravijo, da doma pri peči ne dobi nikdo prave izobrazbe.

Da je to resnica, nam kaže vsakdanja skušnja. Kadar čvrsti mladenič dovrši svoje študije v domovini in se hoče povzdigniti še višje v vedi, tedaj se navadno poda v daljno tujino. Srce se mu krči, ko se poslavlja. Tam v tujini češče misli na dom, na svoje stariše in prijatelje; želel bi imeti peruti, da bi za trenutek poletel v domače kraje, toda vest, zakaj je prišel v tujino, ga tolaži, krepi in osrčuje. Kaj bomo šele rekli o umetnikih? Koliko sveta morajo prehoditi, predno se toli izobrazijo, da si zaslužijo to častno ime.

Ni se tedaj čuditi, da redovne družbe, ki imaje tesneje opraviti s svetom, pošiljajo svoje ude daleč po svetu. S tem jih vadijo najprej v pokorščini, a imeniten vzrok je tudi izobrazba.

En ali drugi navedenih vzrokov je odtrgal od ljube domovine tudi mene in mojega rojaka ter naju vlekel zopet v tujino. Jeli to zadnjič? Ne vem . . ., toda upam.

Da je človeku težko zapustiti domovino in se podati v tuje kraje, kdo bode dvomil? Marsikdo se kaže junaka, toda jaz ne verujem, da bi pri slovesu njegovo srce ne čutilo tesnobe; — on zakriva notranjo bol, toda trpi resnično.

Tesnoba zapira človeku besedo in mu stiska srce, ko zapiska vlak in se začne pomikati . . . vedno dalje od prijateljev in znancev, od domovine. Ta trenutek je britek, a človeško srce je rojeno tako, da se kmalu utolaži. Komaj se skrijejo ljubljeni kraji, že se ohladi srce, če ne popolnoma, vsaj nekoliko, in zdi se, da lažje živi in lažje utriplje. Tako sva bila tudi midva kmalu ojačena. Spomin se je večkrat povrnil nazaj; toda vest, da morava iti, je naju bodrila.

*

Predno je vlak prisopihal v Postojno, bila sva že bolj ali manj vesela. Tu sva izstopila. Hotela sva si ogledati postonjsko jamo, o kateri se toli govori po širnem svetu, in to po pravici. Kakšna krasota? Ni se čuditi, da od vseh strani prihajajo ljudje in strmé občudujejo čuda narave.

Toda nele čudežna dela narave, občudovala sva tudi ljubeznjivost nekaterih salezijanskih sotrudnikov in sotrudnic. Počutila sva se pri njih, kakor doma. Kako resnične so besede naših predstojnikov, ki pravijo, da

salezijanec najde povsod brate in sestre. Hvala don Bosku, da je ustanovil plemenito družbo sal. sotrudnikov; hvala pa tudi Bogu, da je naklonil ljubljanskemu zavodu toliko in tako dobrih src!

*

Drugo jutro sva odpotovala dalje proti Trstu. Tu se nisva mudila dolgo: bila sva vesela, da sva se mogla kmalu rešiti. Hoditi po ulicah v oni grozni vročini, nepoznana, brez vsakega opravka, to kmalu utrudi. Da bi pa šla v salezijanski zavod, zato sva imela premalo časa. Zadovoljna sva se vsedla zopet na vlak in se odpeljalala dalje proti Benetkam.

Vožnja iz Trsta proti Benetkam je dolga in jako utrudljiva, zlasti poleti, ko pripeka vročina. Vozovi so slabi, umazani, napol razbiti, znamenje, da so že dolgo služili. Škripljejo, kakor bi prosili počitka, toda ne najdejo srca, da bi se jih usmilil. Ubogi vozovi!

Med vožnjo ne vidiš nič zanimivega. Le tu in tam sva videla par Lahov, ki so vpili v svojem narečju, kakor bi se prepirali. Tu pa tam je stala množica otrok, ki je od daleč opazovala bližajoči se vlak. Stegali so svoje vratove, kakor bi hoteli natančneje videti. „Glejte ga, glejte ga, pride!“ so vpili; in kakor bi trenil, je vlak zdrčal dalje in pustil za seboj one paglavce. Vpili so, posnemali njegov pisk, a vlak se ni zmenil: sopihal je dalje po tihih poljanah, sredi zelenih vinogradov, mimo malih vasi in puščobnih bajt ter skrivnostno govoril ljudem, skritim za onim revnim zidovjem, da milijone in milijone njihovih bližnjih, raztresenih po širnem svetu, trpi, dela in se trudi za vsakdanji obstanek.

Po sedemurni vožnji sva proti večeru dospela v Benetke.

II. V Benetkah.

Komaj popotnik stopi iz širnega kolodvora, že se mu vsiljuje postrežček, da bi ga vodil po mestu. Iz druge strani mu cestni postopač vsiljuje razglednice, vodilo po mestu in druge enake malenkosti. Tam ga zopet nagovarja drugi v različnih jezikih in vabi v ta ali oni hotel. Iz malih čolnov ga kličejo čolnarji, da bi ga po vodeni ulici peljali s čolnom v sredino mesta in si s tem zaslužili par soldov. Vse sili vanj, in to tembolj, ako je tujec.

Kdor ne mara prazniti žepov, stori najbolje, da počaka mali parnik, tako imenovani „vaporino“, ki se vrstijo eden za drugim. Ta ga za malo vinarjev popelje daleč v mesto. Iz parnika si lahko ogleda lepoto velikega kanala, visoke, marmornate palače, lepe, monumentalne stavbe in kamenite mostove. Medtem pa tudi lahko opazuje male čolne, ki se zibljejo mirno po vodi in prevažajo bogate tujce.

Tako sva storila tudj midva in kmalu sva bila na znamenitem Markovem trgu, pred krasno cerkvijo sv. Marka. Kdo ne bo z navdušenjem občudoval velike znamenitosti, ki se nudijo njegovim očem? Kot velikanska štiristranska sobana se odpira človeškemu vidu širen trg sv. Marka. Iz treh strani ga oklepajo krasne dolge palače z visokimi marmornatimi stebri in kipi, na četrti strani se pa ošabno vzdiguje veličastna cerkev sv. Marka, na kateri z zanimanjem opaziš velikanske mozaične slike, velike bronaste in marmornate kipe, ki ti govore o nekdanjem bogastvu beneških patricijev.

Ako se pa sprehajaš po trgu zvečer, tedaj se ti zdi, da se je noč izpremenila v dan. Svetloba odseva iz bogatih prodajaln, ki se vrstijo pod širokimi hodniki; nad tristo močnih svetilk razsvetljuje trg in one mnogobrojne šetavce, ki šetajo po trgu.

Tu najdeš ljudi vsake narodnosti: Angleže, Nemce, Francoze, Poljake, Evropejce, Amerikance, Afrikance: vsakdo se trudi, da bi si natančno ogledal znamenitosti krasnega trga. Tu opaziš nekaj, česar ne opaziš po drugih mestih: brez števila malih sivih golobčkov pokriva trg in se udomačeni sučejo sredi šetavcev. Ako kupiš nekoliko živeža, jih boš kmalu imel polno na rokah.

Preobširno bi bilo, da bi opisoval velika umetna dela, katera opaziš na cerkvi in v cerkvi sv. Marka, na onih ošabnih palačah, in vse one zgodovinske znamenitosti, o katerih pripovedujejo one monumentalne stavbe.

Cenjene bravce bo gotovo bolj zanimalo, ako jim opišem praznik Odrešenika, ali kakor oni pravijo „festa del Redentore“. To je praznik, znan svetovno.

Salezijanski zavod Varazze v Liguriji.

Slučajno sva prišla v Benetke ravno na praznik. Že na predvečer so ptujci napolnili mesto. Prihiteli so, da vidijo razsvetljavo na morju.

Komaj je mrak pokril mesto, se je nebroj lučič zasvetilo na morju. Raznobarvne lučice so obsvitale ladije, ki so se mirno zibale po morju. Iz visokih palač so odsevale močne svetilke. Iz vseh strani se je čulo petje in godba. Tisoč in tisoč ljudi se je veselo vozilo po morju.

Tudi midva sva bila med onimi srečnimi. Nimava čolna, okrašenega s svežimi cvetkami, ne čolna, razsvetljenega kakor oni velikaši, ki sedijo v čolnu krog bogate mize in se sredi morja sladijo z okusno hrano in sladkim vincem, čoln je priprost, toda prizor na veličastno morje slajša pogled.

Tisoč in tisoč razsvetljenih čolnov plava mimo in se izgublja med drugimi čolni, le glasovi veselega petja čarobno odmevajo, dokler jih ne zakrijejo drugi glasovi bližajoče se ladije. Tam v daljavi plava velika ladija, umetno razsvetljena. V njej sedijo godci in zabavajo brezštevilno ljudstvo, ki se v melih čolnih ziblje v njih bližini. Na drugi strani izpuščajo umeten ogenj, ki se visoko v zraku razpušča v tisoč vsebarvnih zvezdic, ki zopet zginevajo, kakor bi se potapljale v morsko globino. Res zanimiv prizor, vreden da si ga ogleda popotnik.

Ne le odprto morje, tudi veliki kanal (Gran Canale) je nudil lepe prizore. Pod širokim mostom „Ponte di Rialto“ so se ustavljale razsvetljene ladije črnolasih Lahinj in v skupnem zboru pozdravljale veličasten most z znano pesmijo „Sotto il ponte . . .“ Njih ladije so odplule dalje in na njih mestu so se ustavile druge, polne veselih Lahinj, ki so z isto pesmijo pozdravile most in se potem tudi one veselo pevaje poslovile od njega.

Sredi velike zabave čas hitro poteka. Predno smo se nadejali, se je približala polnoč in kmalu za polnočjo jutranja zarja. Tedaj šele se je oživilo mesto. Vse je hitelo na otok „Lido“, da ondi pozdravi vzhajajoče solnce. Nisem bil pričujoč, da bi mogel opisati ta novi prizor, toda povedali so drugi, da je to najlepši prizor vsega parnika.

Drugi dan je slovesna procesija. Cela vojska duhovnikov in vernikov se okrog desete ure pomika iz cerkve sv. Marka proti cerkvi „del Redentore“. Procesija je podobna našim mestnim procesijam o sv. Rešnjem Telesu, le da je še bolj veličastna, bolj mnogoštevilna. Pri procesiji opaziš, da je beneško ljudstvo še jako verno. Nele ljudstvo nižjih slojev, tudi plemeniti meščani se udeležijo procesije.

Žalibog, da je primanjkovalo časa, da bi si natančno ogledal procesijo. Prezgodaj je odšel vlak proti Vicenci in potem dalje proti Schiu.

III. V Schiu.

Schio je mesto blizu tirolske meje, v podnožju visokih gora, snažno in prav privabljivo. Šteje nad 13.000 prebivalcev, ki se živé od premnogih tovarn, s katerimi je posejano mesto. Okrog mesta se razprostirajo široki vinogradi, iznad katerih se vzdigujejo lepe vile.

Zlasti znamenita je glavna cerkev, in to radi premnogih kipov, katere je izdelal naš rojak in umetnik Zajc. Vsaj tako je pripovedoval ondotni prelat.

Še bolj zanimivo kot mesto in cerkev, nama je bil salezijanski zavod, in to tembolj, ker se ondi vzgojuje nekaj Slovencev. Zavod je razdeljen v dva oddelka; manjši oddelek za novicijat, večji za nedeljsko zabavišče, za dnevne in večerne šole.

Nedeljsko zabavišče je posebnega pomena. Obiskuje je 400 – 500 dečkov. Koliko koristi doprinaša to zabavišče, dobro poznajo ondotni prebivavci, ki gledajo salezijance kot blagoslov božji.

Ko je deček dovršil 10. leto, ima pravico stopiti v zavod, ali bolje rečeno v nedeljsko zabavišče. Dečke in mladeniče, bogate in revne, vse opaziš v tem zabavišču. Zanimivo jih je opazovati, ko se zabavajo po širnem dvorišču. Nad njimi pa čuva oko skrbnih predstojnikov, ki se med njimi sprehajajo in tudi ž njimi igrajo.

Ob nedeljah in praznikih se v polnem številu udeležijo božje daritve in mnogo izmed njih jih pristopi k mizi Gospodovi.

O večjih praznikih je prvo sv. obhajilo onih dečkov, ki so pred svojimi kateheti prestali izkušnjo. Ta dan je nad vse slovesen in vesel. Pred-

stojniki napravijo za prve obhajance posebno zabavo, jih obdarujejo in jim vtisnejo dan globoko v spomin.

Tudi tisto jutro, ko sva bila midva ondi, je bilo prvo sv. obhajilo plemenitega dečka, sina najbolj bogatega patricija v mestu. Navzoča je bila mati, dve sestri, lepo število sorodnikov in sorodnic, kojih zunanja oprava je pričala o plemenitem njih stanu.

Ako se deček lepo obnaša, tedaj lahko prosi za sprejem v pevsko ali dramatično društvo. Ti društvi ste dobro izobraženi in večkrat nastopate javno. Bolj odraščeni se vadijo v godbi, ki obstoji iz petdeset dobro izurjenih godcev. Ker je med pevci, dramatiki in godci mnogo dijakov in rokodelcev, ki med dnevom ne morejo priti, zato imajo pouk zvečer.

Ako se dalje pomudiš v mestu Schiu, boš kmalu opazil, da so otroci na cesti jako olikani. To je sad nedeljskega zabavišča in društva imenovanega „Concordia“. V to društvo morejo vstopiti le oni mladeniči, ki so že več let redno obiskovali nedeljsko zabavišče in so se vsikdar pokazali vzgledne. Namen društva je res plemenit. Udje tega društva nadzorujejo dečke zunaj zavoda, če se slabo obnašajo, jih opominjajo in vabijo v nedeljsko zabavišče.

V obče je opaziti, da so ljudje jako pobožni. Kakor salezijanci za dečke, tako imajo sestre-redovnice nedeljsko zabavišče za deklice.

(Dalje.)

Sv. Avguštin vzgojitelj.[1])

Slavni profesor J. Allievo v svojem učenem delu „La pedagogia italiana“ piše, da sv. Avguštin odpre vrsto laških vzgojiteljev, in potem ko na kratko poda njegov življenjepis, natančno preiskuje njegova pedagogiška dela.

Mi ne bomo sledili slavnemu profesorju v učenem preiskovanju, toda hoteli smo ga omeniti, da bo vsakdo spoznal, da po pravici postavimo sv. Avguština med vzgojitelje. Povedali bomo, kako je sv. Avguštin ravnal v poučevanju, in bomo ta članek razdelili na dva dela: 1. Avguštin vzgojitelj pred izpreobrnenjem, 2. Avguštin pisatelj pedagogike po izpreobrnenju.

I. Ko je Avguštin z 20. letom dokončal svoje učenje in je bil globoko izobražen v vsakovrstnih vedah, kakor stari učitelji, osiveli v knjigah, je v svojem rojstnem mestu Tagaste odprl šolo za govorništvo. Ker je imel dva prepotrebna sredstva za šolo, vedo namreč in gorečo ljubezen do svojih učencev, si je v kratkem pridobil veliko spoštovanje.

Toda ljubezen Avguštinova do svojih učencev ni bila prava ljubezen. On sam, potem ko se je izpreobrnil, tako govori: „Poučeval sem retoriko in premagan od strasti, sem prodajal besede. Želel sem imeti dobre učence, take namreč, kakor jih imenuje dobre svet. In jaz sem jih učil zvijače, ne zato, da bi se je posluževali za življenje nedolžnih, pač pa zato, da bi rešili življenje krivičnim.“ (Confess. L. IV.)

---

[1]) Sv. avguštin se je rodil dne 13. nov. 354 v mestu Tagaste v Numidiji. Oče mu je bil Patricij, mati Monika. Imel je čudovito bister razum in se učil jezikoslovja in govorništva v domovini in zunaj domovine. L. 383. je šel v Rim, leto potem v Milan kot učitelj govorništva. Tu se je po goreči molitvi dobre matere izpreobrnil. Ko je prejel sv. krst iz rok sv. Ambroža, se je vrnil v domovino, kjer je postal mašnik in potem škof. Preveč je znana njegova gorečnost za razširjenje in branitev katol. cerkve, da bi jo posebej opisovali.

Umrl je 28. avg. l. 430. Njegovo truplo so Fulgencij in nekateri drugi škofje prenesli v Sardinijo, kamor so bežali, izgnani iz domovine. Pobožni longobardski kralj Liutprand je l. 722. z veliko svoto odkupil truplo od Saracenov ter je prenesel v Pavijo, kjer je še zdaj častijo v cerkvi sv. Petra.

Med njegovimi učenci poznamo Alipija, največjega Avguštinovega ljubljenca. Avguštin ga je ljubil radi kreposti in ga je pripeljal v maniheizem. Pozneje se je skupno z Avguštinom izpreobrnil h katoliški veri.

* * *

Ker Avguštin vsled smrti nekega prijatelja ni mogel najti tolažbe, je zapustil mesto Tagaste in se podal v Kartago. Tu je odprl novo šolo in si je privabil mnogo učencev. Začel je premišljevati, kako vsi ljudje ljubijo in hlepijo po lepem, zato je spisal knjigi *O lepem* in *primernem*, ki pa niste prišli do nas. Z veliko gorečnostjo je učil matematiko, fiziko in zvezdoslovje ter je odkril in rešil mnogo težav.

V Kartagi je poučeval pet let. Ker je svojo bistroumnost združil z učenjem in resno pripravo za šolo, je kmalu zaslovel kot najboljši učitelj. Ni se tedaj čuditi, da je število poslušavcev vsak dan naraščalo.

* * *

Toda tudi v tej šoli ni našel prave tolažbe. Prijatelji so mu večkrat svetovali, naj gre v Rim, češ. da bo ondi zaslovel v kratkem kot prvi učitelj vsega cesarstva. Avguštin jih ie slušal. K temu ga ni silila toliko čast, kakor zagotovilo, da bo ondi našel bolj mirne in redne učence. (Confess. L. V. c. 8)

Tu je zopet odprl šolo. Najprej, kakor sam pripoveduje, je zbral nekaj učencev in jih poučeval doma. S pomočjo teh učencev si je začel dobivati čast in kmalu je zaslovelo njegovo ime po celem mestu. Medtem je pa opazil nekatere navade, katerih ni mogel prenašati v Afriki; slišal je namreč, da učenci niso tako zvesti in pravični, kakor v Afriki, in to je vznemirjalo njegovo srce.

V tem času je bil prazen govorniški prostor v Milanu. Učitelj v tej službi ni bil odvisen od nezvestih učencev, marveč je dobival plačo iz mestne blagajne. Razven tega si je z javnim predavanjem lažje pridobil bogastvo in čast.

Ko je Avguštin slišal o tej službi, se je takoj obrnil do rimskega prefekta Simaha ter ga prosil, naj ga priporoči za novo službo. Ker je z veliko častjo rešil poizkušnjo, je dosegel zaželjeni prostor in se napotil v Milan.

V kratkem so ga obdajali mnogoštevilni slušatelji in ga poslušali polni občudovanja.

Dve leti je poučeval govorništvo. Tu usliši Bog prošnje njegove matere in mu gane srce. Podvrgel se je opominom učenega Ambroža ter prejel sv. krst.

On sam pripoveduje, da bi bil tedaj najrajši takoj zapustil službo, toda bal se je vznemiriti učence, zato je počakal počitnic, do katerih je manjkalo le še tri tedne. Z izgovorom radi prsne bolezni je pri odhodu tolažil ljudstvo, ki ga je iz ljubezni do svojih sinov hotelo imeti vedno pri sebi. (Confess. 1. X. 22.)

Iz Milana se je z nekaterimi prijatelji in učenci podal v Cassago, kjer je prebil nekaj mesecev v verskih in modroslovnih govorih.

* * *

II. V izpreobrnjenem Avguštinu ne opazimo toliko vzgojitelja, kakor učenega vzgojevalnega pisatelja.

V tistem času, ko se je borilo pogansko in krščansko mnenje, je z novo vero, ki si je čedalje bolj odpirala pot, služba govornikov in gramatikov[1]) zgubila veljavo. Celo slavni krščanski pisatelji, kakor Tertulijan, Laktancij in drugi so trdili, da se spreobrnjencu h katoliški veri nikakor ne spodobi, da bi poučeval klasično slovstvo, ker neločljivo od češčenja nepravih bogov. Sv. Avguštin sam, govoreč o onem kratkem času, ko je že krščen poučeval govorništvo, zdihuje: „O moj Bog, morda me bo kdo izmed tvojih služabnikov, mojih bratov, obdolžil greha, da sem tudi samo eno uro sedel na onem učiteljskem stolu, potem ko sem že živel v tvoji službi. In jaz mu ne bom zameril. A ti, o Gospod, ali mi nisi tudi tega greha umil v oni sveti vodi (pri krstu)? (Confess. L. IX. c. 2.)

---

[1]) Gramatiki so razlagali pesnike in preiskovali, katera so prava in izvirna dela pisateljev, katera lažnjiva, kako daleč seže laž itd. Taka dela so popravljali. — Glavno opravilo govornikov je bilo predavanje in poučevanje učencev v govorništvu.

Ko je zapustil službo v Milanu, ni imel več prave šole, vendar je poučil še nekaj svojih prijateljev in svojega sina Adeodata, ki je umrl v 16. letu in ga je radi nenavadne bistroumnosti strašil, da krene na slabo pot. To je navodilo Avguština, da je začel v obrambo sv. cerkve pisati one premnoge knjige, katere mora vsakdo občudovati.

Poglejmo v kratkem njegove vzgojevalne spise, začenši z razpravo *O učitelju*, ki je nekak pogovor s svojim sinom Adeodatom. V tem pogovoru dokazuje, da ni drugega učitelja, razun večne Resnice, kajti učitelj poučuje z besedo ati vidnimi znamenji, ki nam zaznamujejo razumljive stvari, toda mi se ne naučimo radi besedi, ki ranijo posluh, marveč vsled notranje resnice, ki nas pouči. Zato je Bog naš prvi in pravi učitelj. To je že učil Klemen Aleks, v knjigi *Pedagogus*.

* * *

Nadalje opazimo, da sv. Avguštin skoraj v vseh spisih govori o človeški duši, ločeni od telesa, ustvarjen od Boga po njegovi podobi, in se povsod izkaže učenega dušeslovca. To še posebno razpravlja v knjigah *De Spiritualitate* in *De Immortalitate animae*, ki ste globok nauk o dušeslovju. V teh spisih razpravlja o božjem začetku človeške duše, o njegovih zmožnostih, o prosti volji, katero postavi kot temelj vsakdanjemu življenju.

Že poprej je spisal *Soliloquii*, kjer se pogovarja s svojim razumom, kakor z nekako osebo. V prvi knjigi preiskuje, kakšen mora biti tisti, ki hrepeni po vedi, v drugi, katere pa ni skončal (konec nadomešča knjiga De Immortalitate animae), razpravlja o neumrjočnosti človeške duše.

Knjigo *De Immortalitate* je pisal v Milanu l. 387. V tem času je pisal tudi o književni umetnosti: o slovnici, dialektiki, govorništvu, geometriji, aritmetiki in modroslovju. S temi knjigami je želel prijatelje, ki so se bavili z vedami, povzdigniti k Bogu, hoteč jih pripeljati postopno iz tvarnih do dušnih stvari. Toda vsi ti spisi so se zgubili; ostal je le spis *Musica*, iz katerega bi se lahko še dandanes mnogo naučili naši umetniki.

* * *

Okoli 46. leta svoje starosti je spisal *Confessioni*, kjer opisuje zgodovino svoje duše in se z razumom in vero vrača v se: opisuje dušne nagibe in nam jasno pokaže borbo človeškega srca in svojo odkritosrčno vrnitev k Bogu. „Confessioni“, pravi prof. Allievo, „niso čista psihologična razprava, pač pa jasna slika notranjega človeka, ilustrovana s potrebnimi psihologičnimi premišljevanji; so resno učenje notranjega življenja, kjer občudovavec samega sebe opazi različne nagibe, borbe in nemire svojega sroa. Niso pedagogiška teorija, marveč zgodovina duše, ki se, oziraje na svojo vest, vrne nazaj v preteklost ter popravi svojo vzgojo in svoje pregreške in spopolni samega sebe: — so knjiga, kjer vzgojitelj najde dragocenih in zdravilnih naukov sebi in drugim.“ Mi ne bomo govorili bolj natančno o tej knjigi, ker je že dostim znana, zlasti vsakemu vzgojitelju, kjer najde polje, da občuduje veliko spoznanje sv. Avguština o notranjem človeku, kar je dobremu vzgojitelju najboljši pripomoček.

* * *

Znamenito pedagogiško delo sta knjigi *De Ordine*. V teh knjigah je sv. Avguštin nameraval iskati, če red previdnosti sklepa vse dobre in slabe stvari, toda opazil je, da je predmet onim, katerim je govoril, previsok in pretežek. Zadovoljil se je tedaj z razpravljanjem, kako potreben je red o vprašanjih, ter je govoril zlasti o redu v učenju. Prva knjiga je popolnoma metafizična, druga didaktična in pedagogiška.[1])

---

[1]) Kratka razdelitev knjige: — Božja modrost, rediteljica vesolstva, se razlije v dušo razumnega človeka in mu pokaže dvojen red: prvi se ozira na praktično življenje ali dobre navade, drugi na duševno, na učenje in izobrazbo.

Praktično življenje naj vodi tak red, da učenci bežijo pred nedovoljenimi in živalskimi strastmi, prevelikim samoljubjem, lenobo in mlačnostjo, prepirom in častihlepnostjo! Nikdar naj se ne kažejo strahopetne, ne preveč predrzne! Nikogar naj ne sovražijo, naj radi odpuščajo in naj nikdar ne iščejo maščevanja! Bogu naj izkazujejo vso čast, največje češčenje!

Iz praktičnega učenja se pisatelj poda k učnemu redu. K učenju nas sili oblast (auktoriteta) in razum. Oblast je prva z ozirom na čas, razum prvi z ozirom na pravi red,

Še drugo pedagoško delo sv. Avguština zasluži našo pozornost. To je *Modus catechizzanti ignorantes* (Način, kako razlagati krščanski nauk nevednim), katero je spisal na prošnjo nekega dijakona iz Kartage. Razprava bi zaslužila, da bi podali kratek opis. Da pa ue bomo preveč podaljšali današnjega članka, bomo skušali temu ustreči o drugi priliki.

* * *

V vzgojitelju Avguštinu opazimo kakor pred, tako tudi po spreobrnjenju vedno veliko ljubezen do vede in veliko željo, da bi to vedo razširil. Toda radi slabe mladeniške vzgoje, katero on sam opiše v knjigi *Confessiones*, ga je pred krstom vodila posvetna ljubezen in želja po časti.

Po spreobrnenju ohrani, da celo poveča ljubezen do vede, toda zdaj jo očisti in posveti s čistim namenom ne dopasti drugemu kot Bogu. Po sv. krstu preišče popolnoma svoje srce in popravi, kar je zagrešila slaba mladeniška vzgoja. V vsakem svojem delu ima pred seboj svojo dušo in je v viharnem in težavnem življenju nikdar ne pozabi.

Ali naj pri tem opozorimo plemenite bravce, naj ljubijo vedo, naj bodo goreči za sv. vero, naj delajo s čistim namenom, naj skušajo popraviti nekdanjo vzgojo, če je na slabo pot privela njih duh in škodovala njih srcu? Meni se zdi, da ni potrebno; — zgled sv. Avguština opomni vsakega!

Legar v zavodu na Rakovniku.

(Po kroniki dr. D. in dr. W.)

S čudovito hitrostjo se je raznesla dne 12. preteklega julija žalostna novica, da je v našem zavodu nastal legar[1]) ki je spravil skoro istočasno v nevarnost življenje več kot 25 gojencev in drugih oseb, ki so nam po-

namreč učenje začenja z oblastjo in nadaljuje z razumom. Oblast je bolj potrebna in zdravilna nevedni množici, razum bolj umesten izobraženim udom. Ker pa nikdo ne postane izobražen, da ne bi bil poprej neizobražen in neveden, in ker nevednež ne pozna, kako mora živeti, da bo dosegel vedo, sledi, da mora vsakdo, kdor želi postati izobražen, najprej slediti oblast. Ta misel pisateljeva je resnična, a treba je, da je oblast kateri verujemo razumna, taka namreč, da ne uči proti razumu. Sploh se pa vidi, da Avguštin sam pripozna, da mora učiteljska oblast, t. j. da morajo biti učitelji razumni. K tej razpravi se povrne v drugem svojem spisu *De utilitate credendi,* kjer dela tudi razloček med verovati, razumeti in misliti. V 12. poglavju dokazuje, da bi človeška družba veliko trpela, če bi mi verovali le to, kar je mogoče natančno umeti. To misel razloži tudi v 7. poglavju *De quantitate animae.*

V spisu *De Ordine,* katerega preiskujemo, sv. Avguštin tudi opiše psihologičen začetek umetnosti. Iz te razprave odseva velika bistrost njegovega duha. — Razume pojedinih ljudi veže družbena vez za skupen blagor. Ker ljudje ne morejo odkriti svojih čutstev in misli brez besedi, bodisi izgovorjenih ali pisanih, zato je razum odkril črke. Te črke je razum natančno pretehtal ter po različni veljavi, različnem združenju in različni rabi sestavil slovnico. Preiskujoč nadalje pravi in nepravi pomen besedi, pravil in definicij, je iznašel razumoslovje ali dialektiko. Kakor pa dialektika prepriča, toda ne gane, tako govorništvo gane čut in srca drugih ter jih pripelje do svojega mnenja. Toda niti tu se ni ustavil razum; hotel se je povspeti še višje: do občudovanja lepega in božjega. Ker pa ni mogel kar naenkrat objeti pravo in jedino lepo, je pribežal do skrivnih čutov, kazoče sledi, ki vodijo k lepemu. Lepo, katero občuti s pomočjo posluha, namreč s pomočjo glasu, ritma in števila, pripelje do godbe in pesništva, lepo, katero občuti s pomočjo vida, namreč s pomočjo tvarnih podob, mere in števila, pripelje do geometrije in zvezdoslovja itd.

Proti koncu učenega dela opisuje, kako se človeška duša vzdigne do spoznanja same sebe, ter razjasni, kako se vse stvari obračajo do nekega enotnega cilja. Najprej bo duša spoznala sebe in naravo, potem Boga in svoj začetek. Ko bo spoznala sebe in bo spoznala, da ima razum, da je celo ona razum, tedaj bo ljubila edinost v vsem svojem delovanju.

[1]) Typhus abdominalis.

magale pri domačih opravkih. Kako globoko je mogla užalostiti tužna novica naše prednike, naše dobrotnike in dobrotice in posebno še družine naših dečkov, razumemo iz tesnobe, katera je nam samim prevzemala srce v ravno onih dneh, v katerih smo po dolgem trudu, začetkom šolskih počitnic hoteli vriniti vsaj nekaterim starišem svoje ljubljene sinove. Drugi so sirote, nimajo nobenega.

Izrednost dogodka, a še posebej zanimanje, katero so ob tej priliki dokazale zlasti ustrajne ljubljanske sotrudnice svetuje to kratko poročilo.

Kaj smo storili? Najprej zadostimo strahu nekaterih in pobožni radovednosti drugih, zagotavljaje, da je bolezen iztekla tako dobro, da si še skrbeči zdravniki niso mogli toliko pričakovati, oziraje se na okolščino, da so oboleli kar je bilo še gojencev, razven dveh. Starejši so končali šolo in odšli že prej.

Res smo se ustrašili, ko smo zvedeli, da se gre za nevarni legar, toda kakor ima vsaka družina svoje križe, tako jih mora imeti tudi naša. Udani v voljo Božjo smo se pripravili vsi na smrt in se popolnoma izročili presvetemu Srcu Jezusovemu, ki je ostal v osamočeni kapelici z nami v tabernakelnu in naši mogočnici Pomočnici, ki kot dobra mati čuje nad D. Boskovimi sinovi — in nismo se varali.

Žrtva. Bolezen je rasla, vsak dan je obležal kdo novih, tako da je kmalu število bolnikov naraslo na 35. Zdravniki, čeprav zelo skrbni nas niso mogli tolažiti in so nam s statistiko v roki oznanjevali mogočo smrt sedaj petih, šestih, ali vsaj štirih. — A Marija se je iz visokih nebes zadovoljila poklicati k sebi le enega pobožnega in pridnega mladeniča, kateri je živel med nami šele en mesec. Za sprejem bratom laikom ga je toplo priporočil domači g. župnik. Zdi se, da ga je Božja previdnost poklicala v zavod — kjer se goje cvetice čednosti — da bi se pripravil preseliti v vrt nebeški, kjer ima čednost večno plačilo. Rano umrli je Janez Mahnè, rojen v Kostrivnici, župnija Kalobje (okr. Celje), sin pravih krščanskih starišev, kateri so se darovavši ga za vedno družbi D. Boska že prej njemu odpovedali. Umrl je dne 28. julija ob $^1/_4 9$ dopoldne, previden z vsemi sv. zakramenti za umirajoče v pričujočnosti duhovnika in zdravnika. Vzrok zmrti je bil legar združen z vnetjem slepega črevesa. — Dragi! počivaj v miru; mi, ki smo te poznali tako malo časa, te videli kakor ptičico, katera leti pred nami in se zgubi med visokimi oblaki, mi bomo z našimi prijatelji molili za tvoj večni mir in pokoj med krilatimi angelci v nebesih!

Kako se je razširila bolezen. Zdravniki sami niso mogli biti v začetku gotovi o vzroku bolezni, šele pozneje se je spoznalo, da je vzroka iskati v pitni vodi. Ta je bila sicer sama na sebi dobra, (to priča analiza g. dr. Kramerja z leta 1095) a v zadnjem času se je ne ve se kako in po kom pokvarila in okužila v nabiralnem vodnjaku. Da je res voda kriva, priča tudi okolščina, da je zbolelo polagoma tudi 15 delavcev, kateri so zidali pri svetišču in pili ono vodo. Sicer je pa baktereologično preiskovanje vode v Gradcu jasno dognalo, da so sedaj v vodnjaku legarjevi bakcili.

Zdravljenje. Bili smo tako srečni, da smo se mogli zanesti že v začetku na izvrstnega zdravnika in dobro postrežbo. Mlade bolnike je zdravil g. dr. Fr. Dolšak. Skrbel je zanje tako prisrčno, da ne bi bil mogel storiti več za svojo lastno družino. Vedeli smo, da se je g. dr. Dolšak do sedaj vestno učil in trudil za svoje izpite; a sedaj vemo, da je v svoji stroki izvrstno izvežban, v svoji pomoči zelo marljiv, natančen, ustrajen in vendar prijazen.

Postrežbo bolnikov so prevzele tri sestre usmiljenke. Vsem je znano kako znajo hčere sv. Vinc. Pavljanskega sebe pozabiti ter se v vsakem

oziru žrtvovati za bolnike. Njih imena in priimki so pisani v kroniki našega zavoda, a njih trud bo popisan sè zlatimi črkami v knjigi življenja v svetih nebesih. Te tri angele varuhe, kateri so čuli noč in dan pri 35 bolnikih so nam poslale častite sestre prednice usmiljenk v Ljubljani, katere so bile Don Boskovim sinovom na Rakovniku že od prvega začetka ljubeznjive matere.

Sedanje stanje. Ko to pišemo, po poldrugem mesecu bolezni smejo že vsi dečki vstajati, 12 jih je šlo že na dom, drugi pa bodo v kratkem dokončali prvo dobo okrevanja. V postelji ostanejo še, čeprav brez posebne nevarnosti, nekatere družinske osebe katere je bolezen radi napornega dela hujše prijela.

Posledice. 1. Ker so zidarji na Rakovniku v kontumaciji, ne more stavbena tvrdka sprejeti novih, in je prisilna delavnica odtegnila svoje ne bomo mogli letos končati svetišča M. Pomočnice. 2. Na Rakovniku je res lepa lega, dober zrak, toda zavoda, kakor bi moral biti in jih imajo drugod salezijanci več kakor 400 še ni. Res smo vsako leto povečali poslopje, katero je zamoglo služiti, ko smo prišli, komaj družinici grajščaka, toda ravno sedaj v tej bolezni čutimo neobhodno potrebo zavoda, kateri odgovarja vsem zahtevam higijene in napredka. Takega zavoda nimamo, ker nismo imeli denarja. Zato se pa priporočamo vrlim sotrudnikom naj vstrajajo in nas nadalje podpirajo, da bomo zamogli že bodočo spomlad začeti zidati nov del zavoda.

Naša tolažba. Kako čuva nad nami Previdnost božja, smo se prepričali te dni, v toliki sili, v takih potrebah! Dobili smo mnogo tolažilnih pisem in mnogo zagotovil molitve. Pod zavod so prihajale naše zveste in goreče sotrudnice in povpraševale, kaj najbolj potrebujemo pri mladih bolnikih ter ena za drugo so prinašale darove vsak dan skozi poldrugi mesec. Kako smo Vam hvaležni! Ve niste smele sicer priti pred altar Marije Pomočnice, ali ona je vsejedno videla Vašo gorečo željo in Vas odlikovala z milostjo, da ste zamogle med tem časom opravljati dobra dela usmiljenja. Kako je sladko napraviti kaj dobrega v tem kratkem življenju!

Zahvaljujemo se pa že naprej tudi vsem onim vrlim sotrudnikom in sotrudnicam, kateri bodo brali te vrstice, videli našo potrebo in nam poslali svojo pomoč! Vam pa dragi gojenci na počitnicah srčen pozdrav! Pozdravite tudi prav lepo Vaše skrbne ateje in mamice, ki nam so ljubeč Vas bolj, nego si morete misliti tolikrat pisali in brzojavili! Bodite krotki! Pridno ubogajte! Na srečno svidenje!

Tekom bolezni smo imeli priložnost spoznati se tudi z mestnim fizikom g. ***dr. Ot. Krajcem.*** *Nadzoroval je vse naredbe, da se prepreči vsako nadalnje okuženje v zavodu, med delavci in v mestu. Dasi jako odločen, je nastopal vselej tako prijazno, da zasluži z ozirom na občni blagor vse spoštovanje. Znal je doseči vse, kar je zahteval. Okrevajočim gojencem je dobrosrčno daroval več porcij hygijame, za kar mu bodi izrečena srčna zahvala!*